Aan Algemeen Bestuur 12 oktober 2026

Adviesnota

		Portefeuillehouder:	
Datum	1 september 2026	Bestuurlijk	mr. S.H.M. Ornstein MCPm
Documentnummer	2035869/2035891	WMT	
Projectnummer		Bestuursprogramma	Bestuur en belastingen
Bijlage(n)	3	Opdrachtgever	

Onderwerp Intentieverklaring toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief

Voorstel

1. In te stemmen met het versturen van bijgaande conceptbrief door Dijkgraaf en Heemraden waarin de intentie wordt uitgesproken om toe te treden tot de Gemeenschappelijke Regeling het Gelders Archief (GR GA) per 1-1-2028 en op basis hiervan een verkenning te starten.

Inleiding

In december 2024 heeft het Gelders Archief (GA) ons uitgenodigd om te verkennen of het waterschap Vallei en Veluwe wil toetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling. Wegens prioritering heeft deze verkenning niet eerder plaatsgevonden. Daarnaast hebben ontwikkelingen met betrekking tot de uittreding van het Rijk een duidelijker beeld geschetst van de omstandigheden waaronder tot eventuele toetreding overgegaan wordt. Hierdoor is het moment ontstaan om te bezien of en hoe het waterschap wil aansluiten.

Op dit moment hebben wij een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met het GA voor het beheer van ons fysieke archief (875 meter archief van het waterschap en voorgangers, tot de 17e eeuw). Daarnaast voert de waterschapsarchivaris van het GA toezicht uit op het informatiebeheer van het waterschap. De samenwerking in dit kader verloopt naar tevredenheid.
Het Gelders Archief heeft aangegeven dat zij een bestuurlijke indicatie wensen te ontvangen of wij per 1 januari 2028 tot toetreding willen overgaan.

Op dit moment wordt de Gemeenschappelijke Regeling (GR) inhoudelijk herzien. Deze herziening is ingegeven door:
• de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet;
• de uittreding van het Rijk;
• de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

De concepttekst van de herziene GR is aangeboden aan de deelnemende partijen voor zienswijzen. Vaststelling en inwerkingtreding zijn voorzien per 1 januari 2027. Eventuele toetreding van nieuwe partijen vindt daarmee plaats binnen een geactualiseerd en juridisch bestendig kader.
Na de uittreding van het Rijk versmalt de Gemeenschappelijke Regeling tot een beperkt aantal deelnemende gemeenten. Het Algemeen Bestuur van het Gelders Archief heeft aangegeven dat deze situatie vraagt om bestuurlijke versterking van de regeling.
Het GA ziet deze versterking bij voorkeur gerealiseerd door toetreding van de huidige DVO-partners, waaronder het waterschap Vallei en Veluwe, bij voorkeur gezamenlijk met andere partijen zoals de provincie Gelderland en de gemeente Overbetuwe.

Andere waterschappen
Met de op handen zijnde uittreding van het Rijk zijn soortgelijke verzoeken tot toetreding vanuit verschillende RHC's (Regionaal historische centra) gedaan aan lokale overheden die middels een DVO zijn aangesloten. Dit is bijvoorbeeld het geval geweest bij het Zeeuws Archief, waar waterschap Scheldestromen per februari 2026 is toegetreden tot de GR. Waterschap Drents Overijsselse Delta is in 2024 toegetreden tot de GR Drents Archief. Wetterskip Fryslân heeft op 10 februari 2026 een principebesluit tot toetreding tot de GR Tresoar (RHC Friesland) genomen. Waterschap Zuiderzeeland is al sinds de oprichting van RHC Het Flevolands Archief deelnemer aan de Gemeenschappelijke Regeling.

Er zijn ook waterschappen bij wie (een verzoek tot) toetreding tot een GR niet aan de orde is. Waterschap Rivierenland heeft een DVO met het Regionaal Archief Rivierenland en waterschap Rijn en IJssel met Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers. Beide archiefinstellingen beheren geen rijksarchief en hebben daardoor niet te maken met de uittreding van het Rijk. Hierdoor verandert de bestuurlijke draagkracht niet en is versterking hiervan niet noodzakelijk.

Scenario's
Voor zover op dit moment mogelijk (een uitgebreide verkenning heeft nog niet plaatsgevonden) zijn twee scenario's uitgewerkt om de belangrijkste verschillen in positie, verantwoordelijkheden en effecten voor het waterschap te duiden bij het wel of niet toetreden tot de GR GA. Het eerste scenario is het voortzetten van de huidige dienstverleningsovereenkomst (DVO) en het tweede scenario is toetreding tot de GR GA. De uitwerking van de scenario's vindt u in bijlage 3.

Op basis van een analyse van de scenario's wordt geadviseerd te kiezen voor scenario 2: toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling GA, omdat dit het waterschap beter in staat stelt om toekomstbestendig te voldoen aan de eisen van de nieuwe Archiefwet en gebruik te maken van een gezamenlijke, robuuste archiefinfrastructuur en bijpassende expertise. Daarnaast biedt deelname meer strategische invloed en versterkt het de regionale samenwerking, terwijl ook financiële voordelen worden verwacht ten opzichte van de huidige situatie. Met deelname neemt het waterschap zichtbaar en structureel maatschappelijke verantwoordelijkheid voor de publieke waarde van overheidsarchief. Dit

geldt zowel voor de instandhouding ervan, als uit oogpunt van verantwoording richting de samenleving, openbaarheid en democratische controle.
Hoewel toetreding gepaard gaat met extra bestuurlijke inzet en gedeelde verantwoordelijkheden, wegen de nadelen niet op tegen de voordelen van toekomstbestendigheid, (verwachte) kostenbesparing en toegang tot gedeelde kennis en expertise.

Uit de verkenning kan blijken dat de voordelen minder zwaar wegen dan in eerste instantie gedacht. Om deze reden wordt nadrukkelijk in de brief waarin de intentie wordt uitgesproken aangegeven dat de intentie geen toezegging is, en daadwerkelijke toetreding afhangt van de verkenning die nog plaats moet vinden.

Beoogd effect
Het doel van deze adviesnota is om het traject richting mogelijke toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief per 1 januari 2028 te starten.
Met dit besluit wordt ruimte gecreëerd om een bestuurlijke indicatie af te geven richting het Gelders Archief, waarmee wordt uitgesproken dat het waterschap de mogelijkheden voor toetreding verder wil verkennen.
Deze bestuurlijke indicatie heeft geen juridisch bindend karakter en is nadrukkelijk bedoeld om de verdere uitwerking van de financiële, juridische en organisatorische consequenties mogelijk te maken. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor een later, definitief besluit over daadwerkelijke toetreding

Argumenten

1.1 Strategisch en bestuurlijk
Toetreding maakt het waterschap mede-eigenaar en geeft bestuurlijke invloed op koers, prioriteiten en innovatie (onder andere op het gebied van e-depot, digitaliseringskracht en duurzaam toegankelijkheidsbeleid).
Bestuurlijke betrokkenheid stimuleert regionale samenwerking en de maatschappelijke positionering van het waterschap.
Een breder overheidsprofiel versterkt de publieke waarde van het archief, met name op het gebied van:
• culturele en historische borging;
• openbaarheid en transparantie van overheidsinformatie;
• gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid voor duurzame toegankelijkheid.
Voor ons als waterschap sluit dit aan bij onze rol als transparante overheid en beheerder van maatschappelijk relevant erfgoed.

1.2 Nieuwe archiefwet
Per 1 januari 2027 treedt de nieuwe Archiefwet in werking, die strengere eisen stelt aan het duurzaam beheer op en de toegankelijkheid van overheidsinformatie. De verkorting van de overbrengingstermijn van 20 naar 10 jaar en de verplichting om digitale informatie vanaf creatie goed te beheren vergroten de druk op een tijdig ingerichte en robuuste archiefvoorziening. Toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief

ondersteunt het waterschap bij het voldoen aan deze wettelijke verplichtingen, beperkt compliance-risico's en borgt toegang tot een toekomstbestendige infrastructuur en expertise op het gebied van digitale archivering.

1.3 E-depot
De Archiefwet verplicht overheden om informatie in goede, geordende en toegankelijke staat te bewaren en de blijvend te bewaren informatie op termijn over te brengen naar een archiefbewaarplaats. Op dit moment is het waterschap niet aangesloten op een e-depot voorziening. Aan de verplichting vanuit de archiefwet kan daardoor op dit moment niet worden voldaan, aangezien digitale documenten niet overgedragen kunnen worden. Het Gelders Archief beschikt over een e-depot voorziening. Door deel te nemen aan de Gemeenschappelijke Regeling kan voordeliger worden aangesloten op deze voorziening, en hoeft hiervoor geen aparte dienstverleningsovereenkomst afgesloten te worden. De precieze implicaties, kosten en organisatorische gevolgen van aansluiting op het e-depot worden in de vervolgfase nader uitgewerkt.

1.4 Operationeel en kennisdeling
Het Gelders Archief beschikt over een sterke kennispositie op het gebied van duurzame toegankelijkheid, digitale archivering, e-depot en toezicht op de informatiehuishouding. Intensievere samenwerking met gelijkwaardige partners (provincie en gemeenten) biedt kansen voor verdere ontwikkeling op het gebied van digitale duurzaamheid.

1.5 Financieel
Het GR-model kent een lager tarief per meter fysieke opslag dan de huidige DVO. Daarnaast geldt dat voor GR-deelnemers geen btw wordt gerekend. Ook zijn de kosten voor het gebruik van digitale depotvoorzieningen lager en vervalt de huidige risico-opslag van circa €12.780 per jaar. Bij toetreding is bovendien sprake van gegarandeerde capaciteit in het depot en meer voorspelbaarheid richting de toekomst.
(NB: nadere financiële uitwerking volgt in een vervolgstap)

1.6 Instemming AB
Het op voorhand meenemen van het Algemeen Bestuur is passend. Indien uiteindelijk besloten wordt de formele stappen tot toetreding tot de GR te zetten zal het AB moeten instemmen met de toetreding.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Bestuurlijke inzet
Deelname aan de GR brengt bestuurlijke betrokkenheid met zich mee, onder andere in de vorm van deelname aan vergaderingen van het Algemeen Bestuur en – afhankelijk van de rol – mogelijk het Dagelijks Bestuur van het Gelders Archief. Indicatief betreft dit twee AB-vergaderingen en twee DB-vergaderingen per jaar, afhankelijk van de rol die het waterschap vervult.

1.2 Zetelverdeling

De zetelverdeling vindt op dit moment plaats op basis van het profijtbeginsel. Op basis van de huidige inschatting betekent dit dat het waterschap één zetel zal verkrijgen. Bestuurlijke invloed is daarmee beperkt.

1.3 Instapmoment

Toetreding kan niet eerder dan 2028 kan plaatsvinden, terwijl een later instapmoment minder voor de hand ligt. Het traject van de huidige wijziging van de GR loopt al geruime tijd en is in nauwe afstemming met het Rijk voorbereid. De gewijzigde regeling moet door de verschillende deelnemers eind oktober 2026 definitief akkoord bevonden worden om de datum van wijziging van 1 januari 2027 te halen.
Vanwege de noodzaak om de gewijzigde regeling tijdig (per 1-1-2027) vast te stellen, is het niet mogelijk dit toetredingstraject gelijktijdig te doorlopen. Een wijziging van of toetreding tot een gemeenschappelijke regeling kent een aanzienlijke doorlooptijd. Deze doorlooptijd wordt, naast de ambtelijke voorbereiding die plaats dient te vinden, vooral veroorzaakt door een lang bestuurlijk traject.[1] Aansluiten bij de wijziging van de GR per 1-1-2027 is daardoor niet haalbaar binnen de beschikbare planning. Gezien de doorlooptijd is 01-01-2028 als eerste mogelijkheid voor toetreding aangehouden.

Er wordt ingezet op toetreding van meerdere potentiële deelnemers op hetzelfde moment. Deze toetreding zal idealiter gelijktijdig plaatsvinden. Het Gelders Archief investeert substantieel tijd in nieuwe toetreders. Aangezien het een aanzienlijk bestuurlijk traject omvat (voor potentiële en huidige deelnemers) is latere aansluiting (na streefdatum 01-01-2028) niet zonder meer mogelijk.

1.4 Financieel en risicoverdeling

De financiële consequenties van toetreding worden in de vervolgfase nader uitgewerkt. Daarbij is van belang dat voor de Specifieke Uitkering (SPUK) van het Rijk continuïteit is toegezegd. Tegelijkertijd betekent deelname aan een Gemeenschappelijke Regeling dat het waterschap, als mede-deelnemer, ook participeert in de gezamenlijke financiële verantwoordelijkheden. De precieze implicaties hiervan voor kosten, risicoverdeling en lange termijneffecten worden in de vervolgfase nader uitgewerkt en betrokken bij de uiteindelijke besluitvorming over toetreding.

1.5 Samenstelling GR en toetreding provincie

Per 1 januari 2027 bestaat de Gemeenschappelijke Regeling enkel uit gemeenten. Beoogd is dat ook de provincie toetreedt per 1 januari 2028, waarmee een bredere bestuurlijke samenwerking ontstaat. Wanneer deze toetreding niet doorgaat, zal het waterschap de enige (potentieel) niet-gemeentelijke deelnemer zijn. Dit kan gevolgen hebben voor de

[1] Na ambtelijke consensus dient de concept-regeling voor eventuele zienswijzen te worden aangeboden aan de algemene besturen van alle deelnemende partijen. De definitieve regeling dient opnieuw voor toestemming tot instemming te worden aangeboden aan de algemene besturen van alle deelnemende partijen. Daadwerkelijke instemming vindt plaats door de dagelijkse besturen van alle deelnemende partijen. Pas na publicatie van het besluit wordt de nieuwe GR van kracht.

bestuurlijke balans en de mate waarin de samenwerking aansluit bij de specifieke positie en belangen van het waterschap. Dit aspect wordt meegenomen in de verdere besluitvorming.

Financiën
De financiële consequenties bestaan voornamelijk uit structurele kosten voor deelname aan de GR en het beheer van fysieke en digitale archieven.
Op hoofdlijnen lijkt toetreding financiële voordelen te bieden ten opzichte van de huidige dienstverleningsovereenkomst, onder andere door:
• Lagere opslagkosten;
• Geen btw;
• Vervallen van risico-opslag e-depot;
• Lagere kosten voor aansluiten op e-depotvoorziening
Tegelijkertijd brengt toetreding financiële verplichtingen met zich mee die verschillen van de huidige situatie op basis van de DVO

Nog nader uit te werken:
• Totaaloverzicht huidige kosten versus GR-situatie;
• Meerjarenraming;
• Eventuele incidentele kosten bij toetreding;
• Dekking binnen de begroting;
• Financieel risico bij toetreding

Personele consequenties
Toetreding tot de GR betekent dat het waterschap bestuurlijk participeert in het Gelders Archief, inclusief vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (en mogelijk het Dagelijks Bestuur).
Daarnaast leidt dit tot intensivering van de ambtelijke samenwerking tussen het waterschap en het Gelders Archief, met name op het gebied van digitale archivering en duurzame toegankelijkheid.
De voorbereiding van een mogelijke toetreding vraagt in de komende periode ambtelijke inzet. De organisatorische impact en benodigde capaciteit worden in een vervolgstap nader uitgewerkt.

Veiligheidsaspecten
Het besluit tot het afgeven van een intentieverklaring tot toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief brengt geen wezenlijk nieuwe risico’s met zich mee op het gebied van fysieke beveiliging, arbeidsveiligheid, informatiebeveiliging en de bescherming van persoonsgegevens.
Het waterschap heeft op dit moment al een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met het Gelders Archief voor het beheer van fysieke archieven. In dat kader zijn reeds afspraken gemaakt over beveiliging, informatiebeveiliging en omgang met persoonsgegevens. De samenwerking verloopt naar tevredenheid.
Toetreding tot de GR betekent in de praktijk geen inhoudelijke wijziging van de werkzaamheden, maar een verandering van de bestuurlijke en juridische positie (van

opdrachtgever naar deelnemer). Hierdoor neemt de bestuurlijke invloed op beleid, prioriteiten en uitvoering juist toe.

Prioritering
Het Gelders Archief is een belangrijke partner voor het waterschap op het gebied van archivering en informatiebeheer. Het voortzetten van de verkenning naar toetreding draagt bij aan invloed op de wijze waarop archivering in regionaal verband wordt vormgegeven en sluit aan bij de ontwikkeling van de informatiehuishouding.

Juridische aspecten
De huidige Gemeenschappelijke Regeling wordt herzien en aangepast aan de nieuwe Archiefwet en de gewijzigde Wgr per 1 januari 2027. Een eventuele toetreding vindt daarmee plaats binnen een juridisch geactualiseerd en bestendig kader.
In de conceptbrief waarin de intentie tot toetreden wordt uitgesproken is duidelijk aangeven dat deze nog geen verplichting tot toetreding inhoudt.
De juridische consequenties van deelname door de potentiële nieuwe organisaties, waaronder aansprakelijkheid en de verhouding tot de huidige DVO, worden in een vervolgstap nader uitgewerkt.

Communicatie en participatie
In deze fase niet van toepassing

Vervolg en Monitoring
• oktober 2026: besluitvorming over conceptbrief waarin intentie wordt uitgesproken
• 2026–2027: ambtelijke uitwerking, voorbereiding en nadere afspraken
• 2027: voorleggen concept gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling aan AB van alle (beoogde) deelnemers voor zienswijzen.
• 2027: instemming van het AB met toetreding van D&H tot GR
• 1 januari 2028: beoogde datum van toetreding

Advies commissie
Dit voorstel als **hamerstuk** agenderen voor de algemeen bestuursvergadering van 12 oktober 2026.

Naar aanleiding van commissie
Het college heeft de adviesnota aangevuld met de reden waarom beoogd wordt toe te treden tot de GR Gelders Archief per 01-01-2028.

Bijlagen
1. Conceptbrief Intentie tot toetreding Gemeenschappelijke Regeling Het Gelders Archief
2. Ingekomen brief GA Verkenningsnotitie toetreding tot de GR Gelders Archief
3. Scenario’s toetreding Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief

Ondertekening

Dijkgraaf en heemraden

drs. ing. K.A. Blokland secretaris	mevrouw mr. S.H.M. Ornstein MCPm dijkgraaf

Besluit